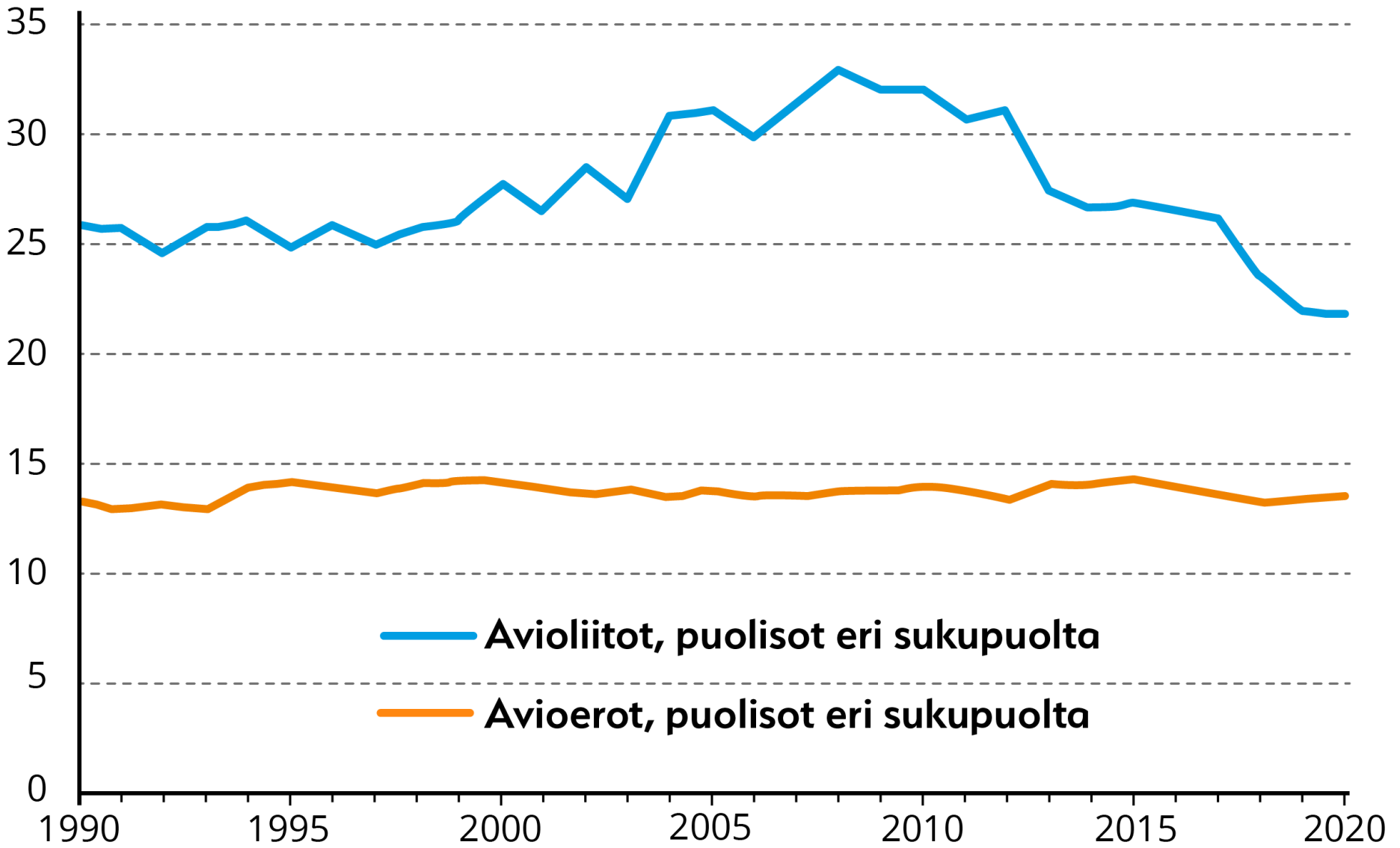

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

Miten avioeroprosessi etenee, ja mitä taloudellisia seurauksia avioerolla on?

Mitä huomioita voit tehdä kuviosta?

Tuhansia

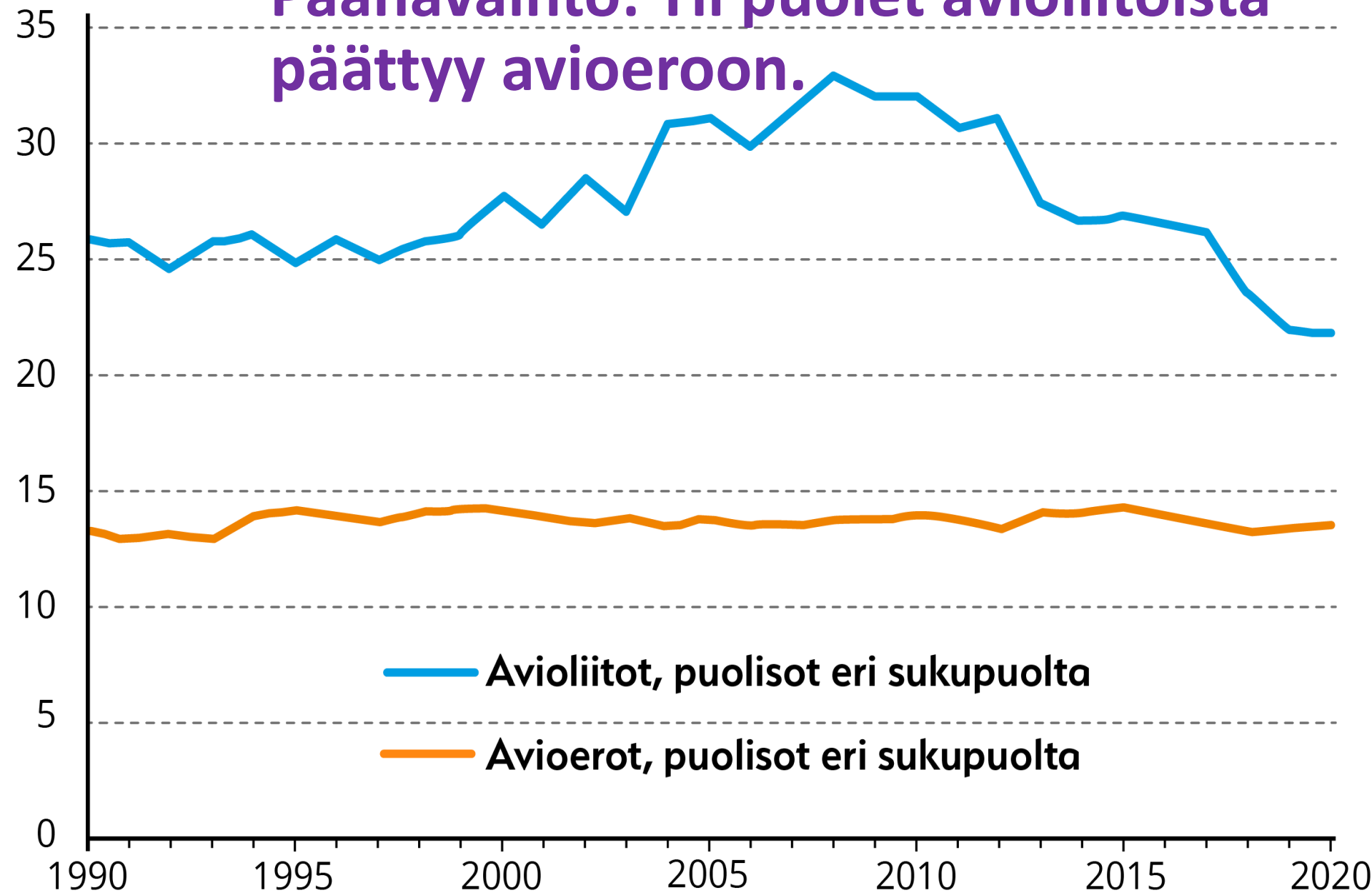

— Avoliitot, puoliset eri sukupuolta

— Avioerot, puoliset eri sukupuolta

Tuhansia

Päähavainto: Yli puolet avioliitoista päättyy avioeroon.

Lähde: Tilastokeskus

Avioero

- Ei vaadita perustetta, haetaan yksin/yhdessä.

Menettelytapa:

1. Erohakemus käräjäoikeuden kansliaan

- mukaan sopimus lasten huollosta, elatusmaksut, tapaamisoikeus
- omaisuuden ositus

2. a) Puolen vuoden harkinta-aika alkaa

- uusi hakemus 12 kk:n kuluessa
- ero tulee voimaan

2. b) 2 v. asumuserossa → ero voimaan heti

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

- Avioliitossa elävillä puolisoilla on mahdollisuus hakea avioeroa eikä avioerolle tarvitse ilmoittaa syytä.
- Kirjallisen hakemuksen voivat tehdä puoliset yhdessä tai toinen puoliso yksin.
- Avioeroprosessi on kaksivaiheinen.
- Avioerohakemuksesta alkaa kuuden kuukauden mittainen harkinta-aika.
- Harkinta-ajan jälkeen puolisoiden tai vain toisen heistä tulee uusia avioerohakemus vuoden sisällä ensimmäisen hakemuksen tekemisestä.
- Ellei näin tapahdu, avioero raukeaa ja avioliitto jää voimaan.
- Jos hakemus uusitaan asianmukaisesti, käräjäoikeus tuomitsee puoliset avioeroon
- Avioliittolain mukaan harkinta-aikaa ei tarvita, jos puoliset ovat asuneet erillään vähintään kaksi vuotta.

Avopuolisoiden ero

- Avoerossa **ei ole muodollisuuksia**
- Avoerossa ei ole ositusta, vallintarajoituksia eikä tasinkoa → omaisuuden erottelu
- Molempien nimissä oleva omaisuus jaetaan, muu omaisuus nimiperiaatteen mukaan
- Pitkän avoliiton jälkeen mahdollisuus korvaukseen....

Avio-oikeus päättyy (avioero/kuolema)

Avioero-hakemus: harkinta-aika tai asumusero 2v.

Avio-oikeus:

- **Nimiperiaate**
- **Omaisuuuden ositus**
- **Yhteinen omaisuus tasataan**
- **Yhteiset velat vähennetään**
- **Tasinko "köyhemmälle"**
- **Vallintarajoitus**
- **Elatusvelkavastuu**

Avoliitto tai avioehtosopimus:

- **Omaisuuuden erottelu**
- **Avioehto voi olla myös osittainen**
- **5 v. yhdessä tai yhteinen lapsi = avioliitto**

K2023/6: avioero ja sen seuraukset

- 1. Suoritetaan puolisoiden omaisuuden ositus.**
 - Osituksessa pääsääntöisesti puolisoiden omaisuus lasketaan yhteen ja siitä vähennetään heidän yhteenlasketut velkansa.
- 2. Kumpikin puoliso on avio-oikeuden mukaan oikeutettu puoleen jäljelle jäävästä omaisuudesta.**
- 3. Tasingon maksaminen.**
- 4. Avio-oikeutta voidaan rajoittaa avioehdolla.**
- 5. Omaisuuden jakoa voidaan myös käräjäoikeuden päätöksellä sovittaa.**
- 6. Lasten elatusvelvollisuus!**

Avio-oikeus (YO2017S)

■ **Listalla parin kanssa:**

- **mitä tarkoittaa?**
- **milloin?**
- **miten?**
- **yhteiskunnalliset päämäärät?**
- **muuta?**

Avio-oikeus – mikä?

- **Aviopuolisoiden oikeus toistensa omaisuuteen** tietyin ehdoin.
- **Alkaa vihkimisestä** (tai parisuhteen rekisteröinnistä).
- **Tulee voimaan**
 - a) avioeron yhteydessä**
 - b) puolison kuollessa**

→ **omaisuuden ositus.**
- **Avio-oikeuden alainen omaisuus tasataan**
- **Avioliiton aikana hoitovelvollisuus!**

Avio-oikeus – miksi?

- **tasaa puolisoitten taloudellisia suhteita** avioeron sattuessa
- **turvaa lesken asemaa** puolison kuollessa
- **turvataan varattomamman puolison asemaa**
- **ei koske testamenttia tai lahjaa**, jonka luovuttaja on määrännyt, että puolisoilla ei ole siihen avio-oikeutta

Aviopuolisoiden omaisuus – miten?

- **Omaisuuuden erillisuus:**
 - Avioliiton aikana henkilökohtainen omaisuus on omaa
 - **Nimiperiaate = omaisuus on sen, kenen nimiin on hankittu**
- **Molempien nimiin hankittu omaisuus on yhteistä**

Aviopuolisoiden omaisuus – miten?

• Vallintarajoitus!

- rajoittaa aviopuolisoiden oikeutta määrätä omasta omaisuudestaan
- perheen yhteistä kotia/irtaimistoa ei voi luovuttaa ilman puolison lupaa
- ei myöskään työssä tarvittavia välineitä
 - ei koske esim. loma-asunnon myyntiä
- Avoliitossa ei ole vallintarajoitusta!
- Isot hankinnat kannattaa hankkia molempien nimiin!
 - Jos toinen vastaa perheen juoksevista asioista ja toinen hankkii nimiinsä omaisuutta....

Lasten asema erossa

- **Sovittava;**
 - lasten huolto
 - elatusmaksut
 - tapaamisoikeudet
- Puoliso, jonka luo lapset jäävät asumaan, saa ***elatusapua*** toiselta puolisoilta sekä avio- että avoeroissa
- Elatusapu määritellään avio- ja avoeron yhteydessä
 - Maksu yleensä kerran kuukaudessa
 - Elatusapuja korotetaan kerran vuodessa ***elinkustannusindeksin*** mukaan

2021/5 Lainmukainen perimysjärjestys 20 p.

Laita oikeaan järjestykseen seuraavat kuolleen eli perittävän henkilöt (voi olla saman arvoisia):

- isä
- puoliso
- veli
- poika
- äidin isä
- eno
- serkku
- tytär
- isän äiti
- täti

socrative.com
Room 273010

2021/5 Lainmukainen perimysjärjestys 20 p.

Laita oikeaan järjestykseen seuraavat kuolleen eli perittävän henkilöt (voi olla saman arvoisia):

- **poika, tytär**
- **puoliso**
- **isä**
- **veli**
- **äidin isä, isän äiti**
- **eno, täti**
- **serkku – ei peri -> Valtionkonttori**

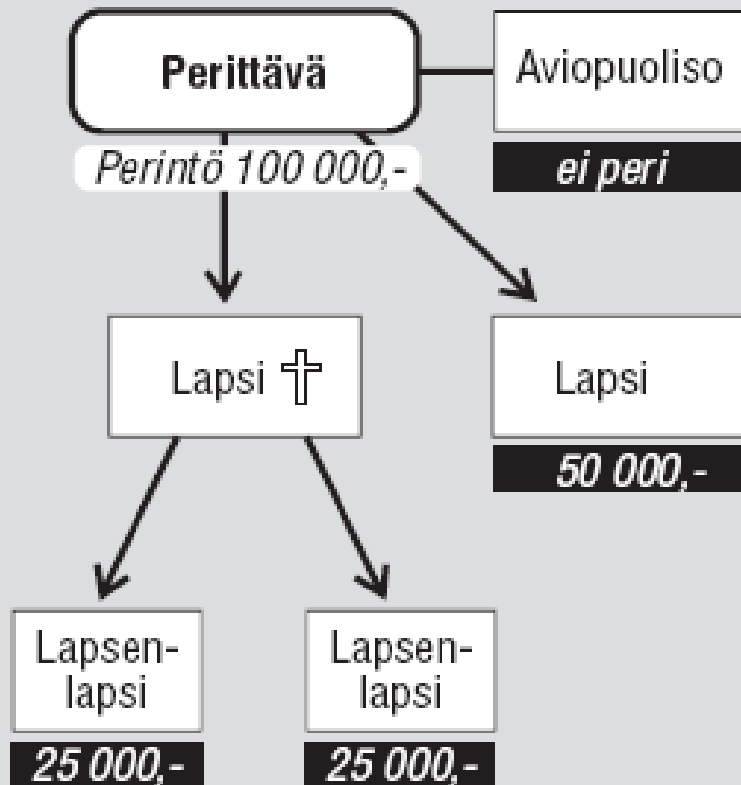
Perimysjärjestys (s. 65)

- **1. perittävän lapset ja heidän jälkeläisensä (rintaperilliset) → oikeus lakiosaan**
- **2. perittävän leski** (leskellä ei lakiosaoikeutta)
- **3. perittävän vanhemmat ja näiden jälkeläiset (perittävän sisarukset, sisarusten lapset)**
- **4. perittävän isovanhemmat ja näiden lapset (perittävän sedät ja tädit)**

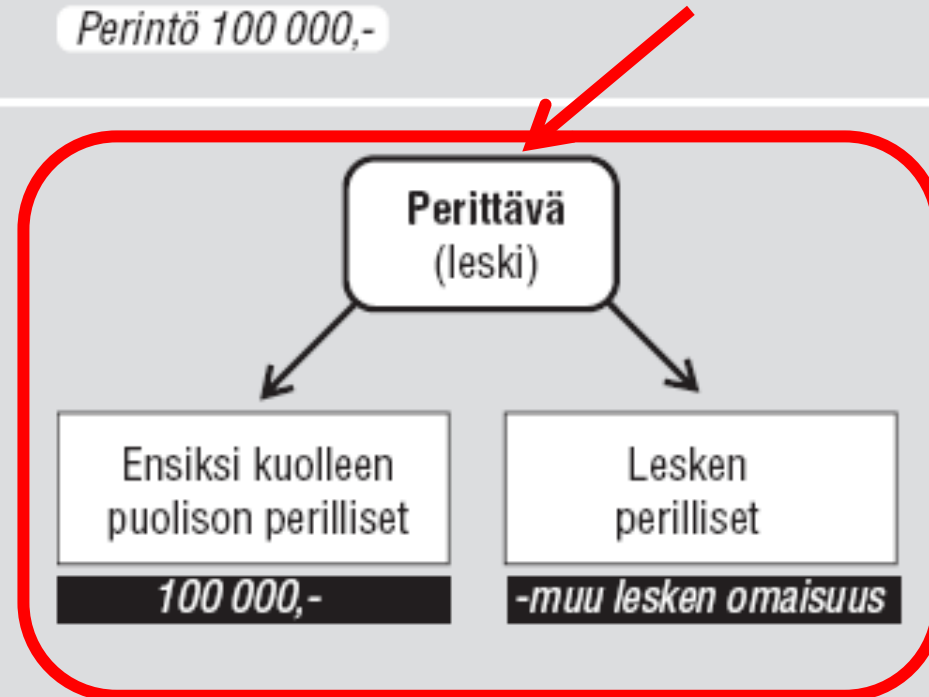
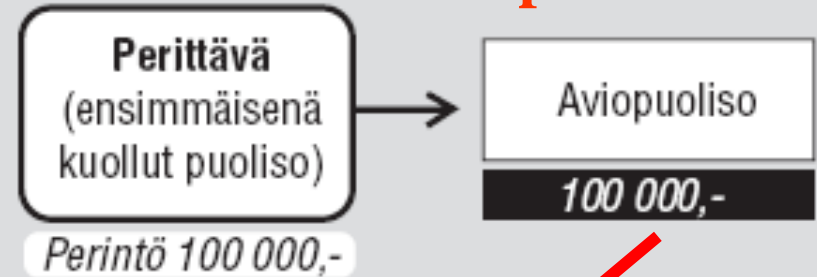
Perimysjärjestys, aviopari

Yhteinen omaisuus 200000 – perintö 100000

Lapsia:

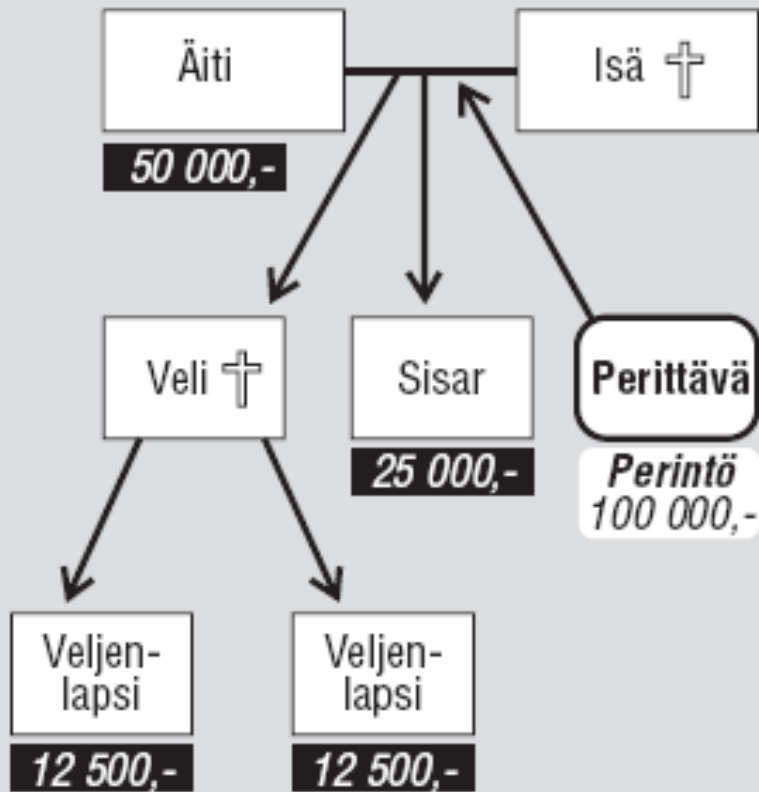
Ei lapsia:

HUOM! tasinkoprivilegi (leskellä on oikeus saada tasinkoa)

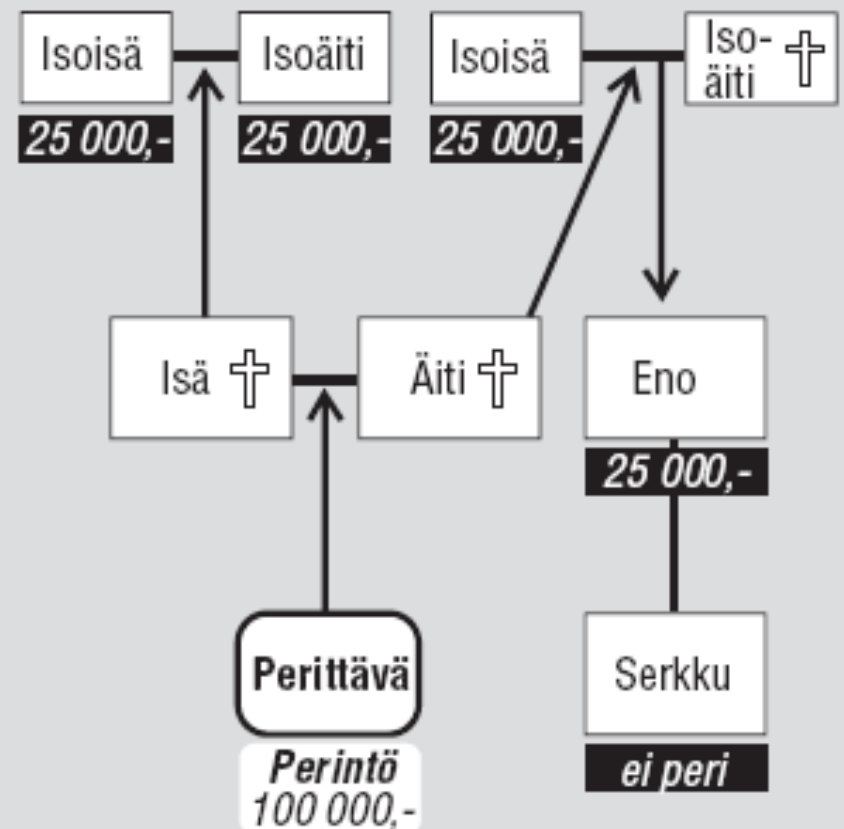
Perimysjärjestys (perintö 100 000)

Perittävällä ei lapsia tai aviopuolisoa:

Vanhemmat!

Isovanhemmat, sedät, tädit, enot viimeisinä:

Isovanhemmat!

Perintölaskutehtävä (pedanet)

1. Erkki ja Hilikka olivat avioliitossa, josta olivat lapset Kirsti ja Lasse, joka kuoli kaksi vuotta sitten ja jätti jälkeen puolisonsa Liisan ja tyttärensä Sailan. Erkki kuoli. Erkin ja Hilikan pesässä todettiin olevan yhteistä omaisuutta 50 000 euroa ja yhteistä velkaa 15 000 euroa. Erkillä oli omaa omaisuutta 10 000 euroa ja Hilikalla omaa velkaa 2 500 euroa. Ketkä saivat pesästä jotakin, kuinka paljon ja millä perusteella?

Vinkki: voit käyttää paperia asian hahmottamiseen ja laskemiseen.

Tehtävä 1.

□ Ensin ositus:

– $50\ 000 - 15\ 000 = 35\ 000 / 2 = 17\ 500\ €$

– **Erkki** $17\ 500 + 10\ 000 = 27\ 500\ €$

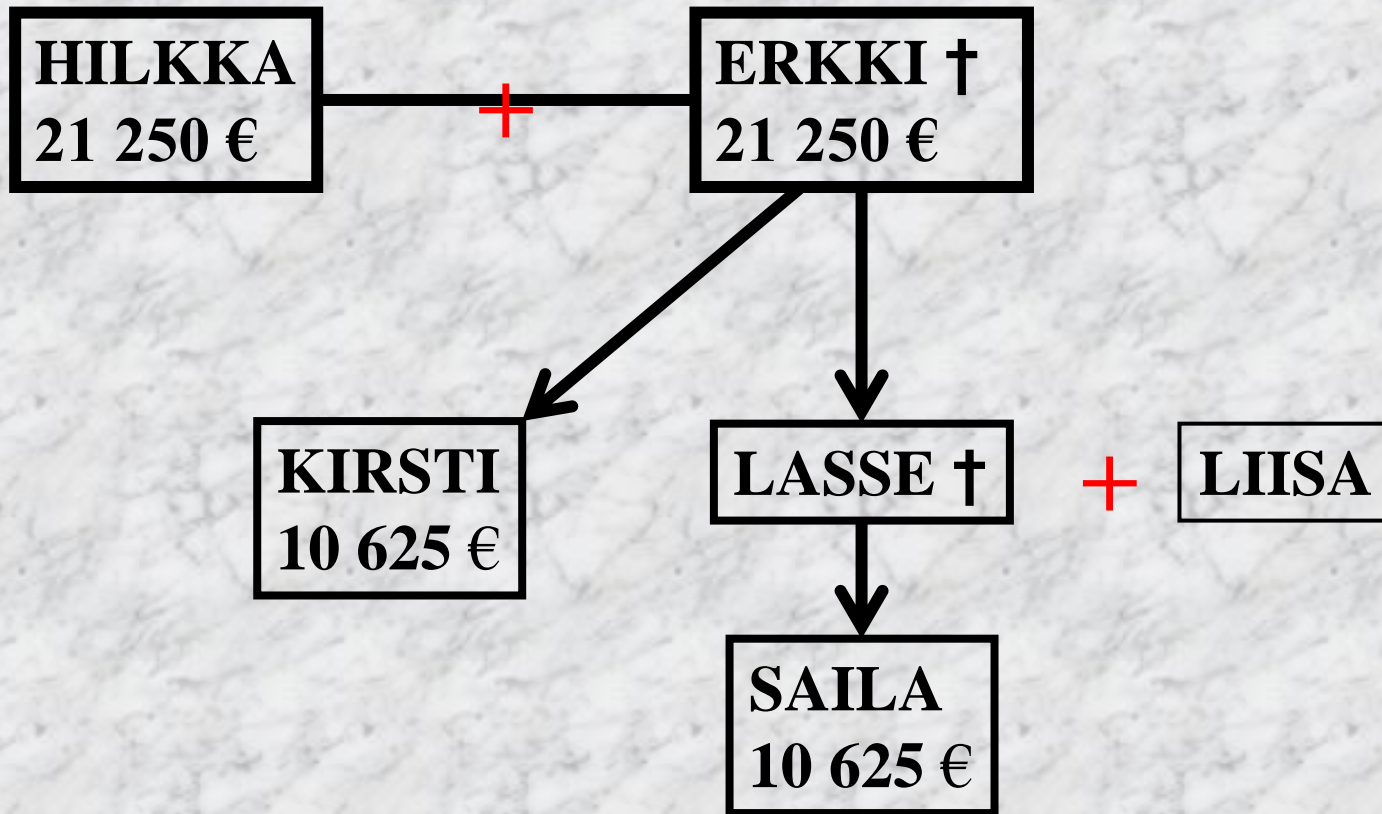
– **Hilkka** $17\ 500 - 2\ 500 = 15\ 000\ €$

→ $27\ 500 - 15\ 000 / 2 = 6\ 250\ €$

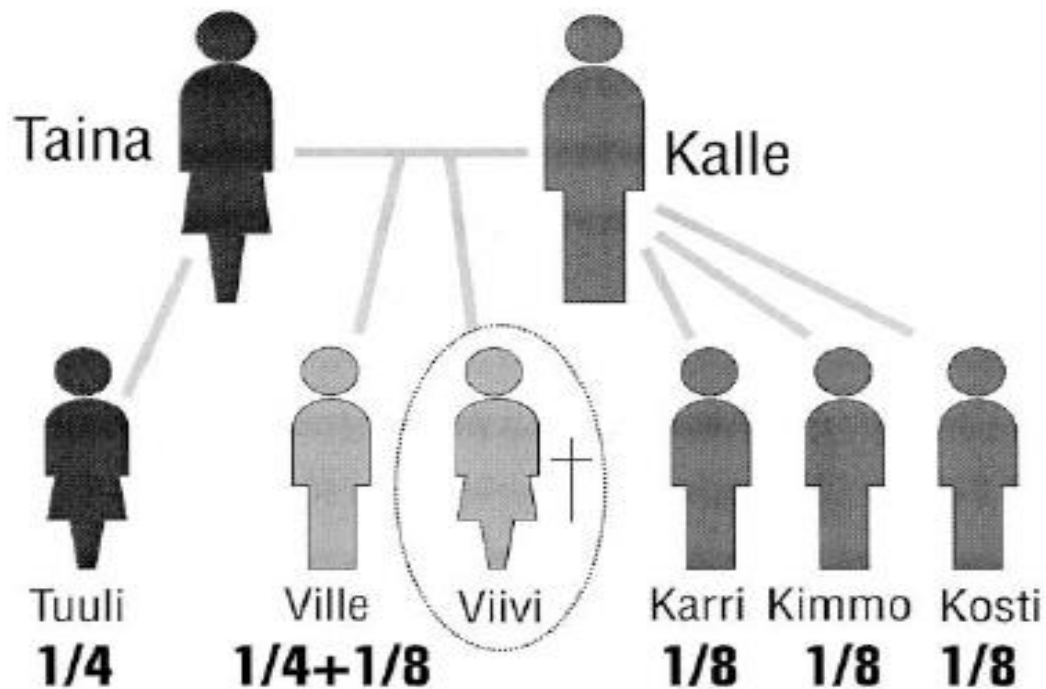
= **Erkki** $27\ 500 - 6\ 250 = 21\ 250\ €$

= **Hilkka** $15\ 000 + 6\ 250 = 21\ 250\ €$

Tehtävä 1.

Jos tilanne olisi esimerkiksi se, että Tainan ja Kallen jälkeen Viivi kuolisi naimattomana, lapsettomana ja ilman testamenttia, hänen perillisiään olisivat hänen veljensä ja puolisisaruksensa. Perintö ei kuitenkaan jakautuisi tasan heidän kesken, koska jokainen heistä on sijaantuloperillinen oman vanhempansa jälkeen. Tällöin perintö voi jakautua perillisten kesken toisin kuin perittävä olisi todellisuudessa halunnut. Viivin jälkeen Taina-äidin osuuden perivät täysveli Ville ($\frac{1}{4}$) ja sisarpuoli Tuuli ($\frac{1}{4}$), kun taas Kalle-isän osuuden perivät täysveli Ville ($\frac{1}{8}$) ja kolme velipuolta, Karri ($\frac{1}{8}$), Kimmo ($\frac{1}{8}$) ja Kostti ($\frac{1}{8}$). Näin ollen Ville saisi koko perinnöstä suurimman osuuden ja velipuolet, Karri, Kimmo ja Kostti, vastaavasti pienemmät osuudet.

2021/5 Lainmukainen perimysjärjestys 20 p.

- Hyvässä vastauksessa kokelas tuo esiin perimysjärjestyksestä seuraavat perusasiat:
- 1) Perimysjärjestyksessä ensimmäisinä ovat rintaperilliset eli vainajan lapset. Kuolleen lapsen sijaan tulevat hänen jälkeläisensä.
- 2) Jos perittävä on kuollessaan avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eikä hänellä ole rintaperillisiä, perintö menee leskelle. Avopuolisolla ei ole koskaan perimyoikeutta (paitsi testamentilla).
- 3) Jos rintaperillisiä tai leskeä ei ole, jaetaan perintö vainajan vanhempien kesken tasan. Ennen perittävää kuolleen vanhemman sijaan tulevat tämän lapset (perittävänsä sisarukset ja sisaruspuolet tai näiden lapset).
- Vastauksessa tuodaan esiin myös se, että perinnöstä voidaan määrätä testamentilla. Tällöinkin rintaperillisillä on oikeus vaatia lakiosansa eli puolet siitä, mitä hän perisi ilman testamentin määräyksiä.
- Kiitettävässä vastauksessa tuodaan lisäksi esille seuraavat asiat:
- 4) Jollei perittäviä ole kohdassa kolme esitetyllä tavalla, menee perintö vainajan isän ja äidin vanhemmille tai näiden jälkeläisille (sedille, tädeille ja enoille). Serkut ja sitä kaukaisemmat sukulaiset eivät peri.
- 5) Lapsettoman avioparin lesken kuoltua ovat perillisiä myös ensiksi kuolleen puolison toissijaiset perilliset (vanhemmat, sisarukset tai heidän jälkeläisensä).
- Ellei perillisiä edellisen mukaan ole, menee perintö valtiolle.
- Kiitettävässä vastauksessa todetaan lesken oikeus pitää hallinnassaan yhteisenä kotina ollut asunto tai muu lesken kodiksi sopiva jäämistöön kuuluva asunto, paitsi jos hänen omaan varallisuuteensa kuuluu kodiksi sopiva asunto. Samoin yhteisen kodin asuinirtaimisto jää lesken hallintaan.
- Vastauksessa voi pohtia aviolesken asemaa puolison kuoleman jälkeen tai esimerkiksi sitä, että perinnöstä voi kieltäytyä.

K2018/5

Omaisuuuden jako

Mikko ja Johanna elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Mikolla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. Mikon omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Johannan omaisuuden arvo 10 000 euroa. Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Mikolla ja Johannalla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee.

Miten omaisuus jaetaan, ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Mikko kuolee ennen Johannaa?

→Mitä vaihtoehtoja?

K2018/5 Omaisuuden jako

- Omaisuuden ositus aina kun:
 1. kuolema
 2. ero
- Yhteiset varat ja velat jaetaan puoliksi.
 - Omat varat ja velat!
- Näin saadut säästöt lasketaan yhteen ja jaetaan kahdella, jolloin saadaan selville avio-oikeuden arvo.
 - Avioehto?

K2018/5 Omaisuuden jako

- Mikon kuolinpesä maksaa Johannalle tasinkoa 45 000 euroa, minkä jälkeen kuolinpesän omaisuuden säästö on 55 000 euroa. **AVIO-OIKEUS!**
- **Vapaaosa, josta Mikko voi määrätä testamentilla, on puolet hänen omaisuudestaan ($55\ 000:2=27\ 500$).**
- Johanna perii Mikon vain, koska puolisoilla on keskinäinen testamentti. Johanna ei perisi Mikkoa ilman keskinäistä testamenttia, koska Mikolla on rintaperillisiä. **Johanna voi saada siis koko 110 000€.**
 - Avio-oikeus 55 000€
 - Testamentilla 55 000€
- Testamentti ei saa loukata lakiosaa! Lapset voivat vaatia lakiosaansa, mikä on puolet siitä perinnöstä, jonka he ilman testamenttia saisivat $55000/2$,
→ yhteensä kaikille kolmelle 27 500€ eli 9166,67€/lapsi

K2018/5 Omaisuuden jako

- Elleivät lapset vaadi lakiosaansa, koko omaisuus 110 000€ menee leskelle (Johanna).
- **Mikon lapset voivat vaatia lakiosaansa.**
 - **Jokaisen lapsen tulee vaatia omaa lakiosaansa!**
- **Tällöin Johanna perii Mikon omaisuudesta vain sen osuuden, joka ylittää lakiosan arvon**
 - **55 000€ + 27 500€ = 82 500€**
- **Perinnöstä voi myös kieltäytyä. Johanna voi tyytyä 55 000€, lapsille 55000€/3.**
- **Jos varakkaampi jää eloon, ei tarvitse maksaa tasinkoa.**

K2018/5 Omaisuuden jako

Johanna:

- Voi saada siis koko **110 000€**.
 - Avio-oikeus 55 000€
 - Testamentilla 55 000€
- Jos kaikki lapset vaativat lakiosansa:
 - $55\ 000\text{€} + 27\ 500\text{€} = 82\ 500\text{€}$
- Tai jos
 - Yksi vaatii: **100 833,34€**
 - Kaksi vaatii: **91 666,67€**

K2018/5 Omaisuuden jako

- Kun avioliitto päättyy, on tehtävä ositus.
- Osituksen periaatteet pääpiirteissään:
 - Varojen ja velkojen luettelointi, lähtökohtina nimiperiaate ja yhteisomistusolettama.
 - Puolisoilla on avio-oikeus toistensa omaisuuteen!
 - Astuu voimaan avioerossa tai kun toinen kuolee.
- Osituksen tavoitteena on yhtä suuret omaisuudet. Varakkaampi puoliso maksaa toiselle tasinkoa.
- Vainajan omaisuuden selvittämiseksi ja perillisten kirjaamiseksi tehdään perunkirjoitus.
- Vainajan omaisuudesta muodostuu kuolinpesä.

K2018/5

Omaisuuuden jako

Mikko ja Johanna elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Mikolla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. Mikon omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Johannan omaisuuden arvo 10 000 euroa. Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Mikolla ja Johannalla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee.

Miten omaisuus jaetaan, ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Johanna kuolee ennen Mikkoa?

→Mitä vaihtoehtoja?

1. Selvitä, mitä eroa on seuraavilla käsitteillä.

a) pesänselvitys – perunkirjoitus

- Pesänselvityksessä kuolinpesä valmistetaan perinnönjakoa varten.
- Pesänselvitys päättyy perunkirjoitustilaisuuteen, jossa laaditaan perukirja.
- Perunkirjoitus tulee tehdä 3kk:n kuluttua vainajan kuolemasta.

1. Selvitä, mitä eroa on seuraavilla käsitteillä.

b) perintövero – perintöveroluokka

- Perintövero on verolaji eli se tarkoittaa veroa, joka maksetaan peritystä omaisuudesta.
- Perintöveroluokka määrittelee, kuinka monta prosenttia veroa perinnöstä pitää maksaa.

1. Selvitä, mitä eroa on seuraavilla käsitteillä.

c) tasinko – tasinkoprivilegi

- Tasinko on se summa, joka varakkaamman aviopuolison (tai kuolinpesän) pitää osituksen jälkeen maksaa köyhemmälle osapuolelle, kun avioliitto tai rekisteröity parisuhde päättyy eroon.
 - Tasinko lasketaan myös, kun avioliitto tai rekisteröity parisuhde päättyy kuolemaan.
- Tasinkoprivilegi tarkoittaa avioliitosta jääneen lesken oikeutta olla maksamatta tasinkoa kuolinpesälle.

2 a) Mitä tarkoittaa kuolinpesän selvittäminen ja mitä oikeustoimia siihen kuuluu?

- **Vainajan omaisuuden valmistamista perinnönjakoa varten.**
- **Yksi kuolinpesän osakas ottaa pesän haltuun ja huolehtii juoksevista asioista, esim. vainajan laskuista.**
- **Pesän osakkaat selvitetään. He sopivat pesänhoitajasta, hallinnoivat pesää yhdessä tai pesälle voidaan määrätä pesänselvittäjä.**
- **Pesänselvitys päättyy perunkirjoitustilaisuuteen, jossa laaditaan perukirja. Siinä kaksi ”uskottua miestä” selvittää vainajan omaisuuden ja velat ja allekirjoittavat perukirjan.**

2 b) Minkälaisia periaatteita noudatetaan ylivelkaisen kuolinpesän selvittämisessä?

1. **Velat on maksettava ensin, esim. hautaus- ja perunkirjoituskulut.**
2. **Tämän jälkeen maksetaan vainajan velat.**
 - **Jos varat eivät riitä velkojen maksuun, voidaan pesä luovuttaa pesänselvittäjän hallintaan. Hän neuvottelee velkojien kanssa velkojen maksusta.**
3. **Kuolinpesän osakkaat eivät joudu maksamaan vainajan velkoja.**
 - **Paitsi jos he ovat jakaneet perintöä ennen velkojen maksua, toimineet epärehellisesti, laiminlyöneet perunkirjan toimittamisen verottajalle tai laiminlyöneet perunkirjoituksen pitämisen kolmen kuukauden kuluttua vainajan kuolemasta**

2 c) Mitä eroa on sopimusjaolla ja toimitusjaolla?

- Sopimusjaossa kuolinpesän osakkaat jakavat perinnön yhteisymmärryksessä. Pesän osakkaat ja kaksi esteetöntä todistajaa allekirjoittavat jakokirjan.
- Toimitusjaossa käräjäoikeuden nimeämä pesänjakaja suorittaa pesänjaon.

Miten perinnönjako etenee?

Kuolinpesän osakkaat sopivat perinnönjaosta keskenään. Jos tämä ei onnistu tai joku osakas on alaikäinen, käytetään juristia tai tuomioistuinta.

- 1. Perunkirjoitus 3kk:n kuluessa kuolemasta.**
- 2. Selvitetään kuolinpesän osakkaat:** perilliset, testamentin saajat ja eloonjäänyt puoliso.
- 3. Suoritetaan omaisuuden ositus:** laaditaan osituskirja ja maksetaan mahdollinen tasinko.
- 4. Laaditaan perukirja ja selvitetään kuolinpesän omaisuus.**

Miten perinnönjako etenee?

5. **Maksetaan kuolinpesän velat.**
6. **Täytetään erityisjälkisäädökset** eli esim. tietyn omaisuuden testamenttaukset jollekin taholle.
7. **Toteutetaan perinnönjako**, jos joku osakkaista tai joku oikeuden saaja sitä vaatii. Kuolinpesän voi pitää jakamattomana. → **Perunkirja**
8. **Perunkirja toimitetaan verottajalle.**
9. **Maksetaan verot.**
 - Perintöä saaneet maksavat perintöveron. Myös jakamattomasta pesästä maksetaan verot.